نفت و انرژی

مصرف گاز در بخش خانگی به ۶۲۹ میلیون مترمکعب رسید

سخنگوی شرکت ملی گاز ایران گفت: روز یکشنبه ۶۲۹ میلیون مترمکعب گاز در بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء مصرف شده است.
به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، سیدحسن موسوی با بیان اینکه روز یکشنبه ۲۸ بهمن، ۸۶۷ میلیون مترمکعب گاز طبیعی تولید و به شبکه سراسری تزریق شد، بیان کرد: ۶۲۹ میلیون مترمکعب از این مقدار به بخش خانگی، تجاری و صنایع جز اختصاص یافته است.
وی تصریح کرد: ۷۳ درصد از کل گاز طبیعی تحویلی به شبکه سراسری در بخش خانگی، تجاری و صنایع جز مصرف شده است.
پس از روند هوا و پیش‌بینی کاهش دما، مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری، محسن پاک‌نژاد، وزیر نفت و جمعی از مسئولان کشور با هدف مصرف بهینه و تأمین سوخت زمستانی با انتشار پیام‌های تصویری با مکتوب از مردم برای مشارکت در پویش «۲ درجه کمتر» دعوت کردند.

چقدر گاز در روزهای سرد امسال به نیروگاه‌ها تحویل شد؟

آغاز سرمای زودرس و زمستان سرد سبب ثبت رکوردهای متعددی در مصرف گاز در بخش خانگی و تجاری شد، با این حال آمارها نشان می‌دهد تحویل گاز به نیروگاه‌ها در ماه‌های آذر، دی و بهمن با وجود افزایش مشترکان روندی افزایشی داشته است.
به گزارش زمان به نقل از شانا، روزهای سرد امسال در ایران با ورود توده سرمای اسکاندیناوی در آبان بسیار سریع‌تر از سال‌های گذشته آغاز شد؛ سرما و بارش‌هایی که نسبت به پنج سال گذشته در هفته نخست آبان بی‌سابقه بوده است. از این رو ۱۱ استان شمالی کشور همزمان با افزایش برودت هوا روبه‌رو شدند. این افزایش برودت سبب کاهش دما به‌اندازه میانگین ۱۲ درجه شد، به طوری که حجم مصرف گاز در چهار روز نخست آبان امسال نسبت به مدت مشابه پارسال ۵۵ درصد رشد کرد.
سرمای هوا در ماه‌های آذر، دی و بهمن نیز پایدار بود و سردترین هفته سال از ۲۰ بهمن در کشور آغاز شد که با کاهش دمای هوا در پی بارش برف و باران در اقصی نقاط کشور، گستردگی سرما در ۲۱ استان کشور به اوج رسید. با این وجود اما با برنامه‌ریزی، تلاش شبانه‌روزی و آمادگی کامل صنعت نفت برای تولید گاز خام و فرآورش در بالادست و انتقال گاز شیرین در پایین‌دست این صنعت، شبکه گازرسانی به‌طور پایدار حفظ و گرما در خانه‌ها مانداگار شد، مگر قطعی‌های کوتاه‌مدتی که آن هم به‌دلیل مشکلات فنی رخ داده، اما به سرعت رفع شده است. در عین حال در کنار حفظ تولید و پایداری شبکه و با وجود افزایش هر ساله مشترکان گاز کشور و رشد مصرف، هفت مرتبه رکوردهایی در تولید گاز شیرین به‌طور متوالی در این روزهای سرد ثبت شد که آخرین رکورد تولید ۸۸۰ میلیون مترمکعب گاز در ۱۳ بهمن بود، همچنین میانگین تحویل گاز شیرین به شبکه در آذر ۸۵۰ میلیون مترمکعب، در دی ۸۶۳ میلیون مترمکعب و در ۲۰ روز نخست بهمن ۸۷۱ میلیون مترمکعب بوده است.

رکوردشکنی مصرف گاز در بخش خانگی

از آنجایی که اولویت کشور در روزهای سرد سال تأمین گاز بخش خانگی است در بعضی از روزها تا ۷۸ درصد گاز شیرین تحویلی به شبکه به بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء اختصاص داده می‌شود؛ بیشترین رکورد مصرف گاز امسال در این بخش نیز روز ۲۲ بهمن با ۶۸۱ میلیون مترمکعب شکسته شد. وزارت نفت در کنار تأمین گاز بخش خانگی، تمام تلاش خود را به کار گرفته تا نیاز گاز دیگر بخش‌ها ازجمله نیروگاه‌ها را که وظیفه مهم تأمین برق مورد نیاز کشور را برعهده دارند تأمین کند؛ آمارهای رسمی وزارت نفت نشان می‌دهد تحویل گاز به نیروگاه‌های کشور در ماه‌های آذر، دی و بهمن امسال نسبت به مدت مشابه ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ روند افزایشی داشته است.

افزایش تحویل گاز به نیروگاه‌ها

براساس این آمار، میانگین تحویل روزانه گاز به نیروگاه‌ها در آذر ۱۴۰۱، ۱۳۶ میلیون مترمکعب، آذر ۱۴۰۲، ۱۳۱ میلیون مترمکعب، دی ۱۴۰۱، ۸۷ میلیون مترمکعب، دی ۱۴۰۲، ۱۲۳ میلیون مترمکعب و دی امسال ۱۲۳ میلیون مترمکعب بوده است، همچنین میانگین روزانه تحویل گاز به نیروگاه‌ها از یکم تا ۲۰ بهمن در ۱۴۰۱، ۱۱۳ میلیون مترمکعب، در بهمن ۱۴۰۲، ۱۲۱ میلیون مترمکعب و در بهمن امسال ۱۲۳ میلیون مترمکعب بوده است. این آمار نشان می‌دهد تحویل گاز به نیروگاه‌ها در آذر، دی و بهمن امسال نسبت به پارسال حدود ۳۵ درصد و نسبت به سال ۱۴۰۱ حدود ۱۶ درصد افزایش داشته که نشان از برنامه‌ریزی دقیق وزارت نفت است.

ضرورت مدیریت مصرف

توسعه زیرساخت‌های تولید گاز و افزایش استخراج آن به تنهایی نمی‌تواند پاسخگویی نیاز روزافزون به این منبع انرژی باشد مگر اینکه همزمان مصرف انرژی نیز بهینه شود، در واقع افزایش تولید بدون تغییر الگوی مصرف جوابگو نخواهد بود، از این رو با توجه به افزایش چشمگیر مصرف گاز در بخش‌های مختلف اعم از خانگی، صنعتی و نیروگاهی، تأمین پایدار انرژی در این شرایط بحرانی نیازمند مدیریت دقیق منابع و اجرای سیاست‌های بهینه است.

وزیر اقتصاد مطرح کرد:

برای هر وضعیتی آمادگی لازم داریم

عبدالناصر همتی وزیر امور اقتصادی و دارایی با بیان اینکه سناریوهای مختلفی را برای عبور از هر شرایطی آماده کرده‌ایم، تاکید کرد: برای هر وضعیتی آمادگی لازم را داریم.
به گزارش زمان به نقل ازایرنا، همتی در گفت وگو با شبکه الشرق عربستان گفت: یکی از اتفاقات مهمی که در چند سال گذشته در ایران رخ داد، تحریم‌ها و فشار حداکثری و ظالمانه‌ای بود که در دوره قبل ترامپ علیه ایران انجام شد و پس از او نیز تاحدودی ادامه پیدا کرد. وی افزود: طبیعی است که جمهوری اسلامی ایران روش‌های مختلفی را برای خنثی کردن این تحریم‌ها اجرا کرد و نشانه آن نیز این است که در طی سال‌های اخیر هم رشد اقتصادی مثبت بوده و هم روند همکاری ما با کشورهای مختلف منطقه و جهان رو به گسترش است.همتی گفت: هم اکنون در ۱۱ ماه سال ما رشد ۱۸ درصدی در تجارت غیرنفتی داشتیم و صادرات نفت هم روند خوبی دارد.وی تصریح کرد: به نظر من ما توانستیم مرحله اصلی فشار را پشت سربگذاریم و در آینده نیز تلاش بیشتری در این زمینه خواهیم کرد. وزیر امور اقتصادی و دارایی افزود: در موضوع صادرات ما تجربه سال‌های ۹۷ تا ۹۹ یعنی دوره‌ای که ترامپ حاکم بود را داریم و صادرات نفت ما کاهش شدیدی پیدا کرد و البته عامل کرونا نیز به آن اضافه شد و کرونا نیز باعث آفزایش فشار به اقتصاد ما شد. همتی گفت: ما قبول داریم که این فشارها مقداری بر زندگی مردم تاثیر گذاشته است و زندگی مردم از نظر اقتصادی تحت فشار قرار دارد اما ما برنامه ریزی لازم را داریم. وزیر امور اقتصادی و دارایی افزود: ما سناریوهای مختلفی را آماده کرده‌ایم که بتوانیم براساس تصمیماتی که برای فشار بر کشورمان گرفته می‌شود براساس آن تصمیمات سناریوهای اقتصادی خودمان را اجرا کنیم و برای هر حالتی آمادگی لازم را داریم. وی گفت: همه کشورها به خاطر فشارهای یک طرفه آمریکا، به یک نوع همکاری و هماهنگی متوسل می‌شوند و اتحادهایی مانند بریکس و دی ۸ که تلاش داریم آن را گسترش دهیم. همتی افزود: محور امروز کنفرانس العلا هم این بود که ما چگونه می‌توانیم تاب آوری اقتصادهای نو ظهور و تاب آوری در مقابل فشارها و شوک‌هایی که به اقتصادها وارد می‌شود را افزایش دهیم. وزیر امور اقتصادی و دارایی گفت: ما برای روابط نزدیکتر با کشورهای همسایه آمادگی داریم و خود این کشورها نیز علاقه مند هستند و همه به این نتیجه رسیده‌اند که ثبات منطقه در روابط اقتصادی خوب با یکدیگر است و با این روابط اقتصادی می‌توانند هم ثبات را حاکم کنند و هم تاب آوری کشورهای خود در مقابل فشارها را افزایش دهند.

حداقل مزد کارگران کفاف فقط ۱۰ روز را می دهد

در شرایطی که دستمزد کارگران با نوسانات ارزی و افزایش قیمت‌ها روزانه ارزش خود را از دست می دهد ؛ کارگران درخواست اجرای ۱۰۰ درصدی ماده ۴۱ قانون کار را دارند.
به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، با افزایش هزینه‌های زندگی، شکاف میان دستمزد کارگران و سبد معیشتی خانوار بیش از پیش عمیق‌تر شده است. در حالی که حداقل دستمزد تعیین‌شده برای کارگران هر سال افزایش می‌یابد، اما این افزایش‌ها همچنان پاسخگوی هزینه‌های روزافزون زندگی نیست. بررسی‌ها نشان می‌دهد که حقوق ماهیانه بسیاری از کارگران تنها بخش کوچکی از نیازهای اساسی خانوار را پوشش می‌دهد. طبق آخرین آمار، هزینه‌های ماهیانه یک خانواده کارگری در شهرهای بزرگ به چند برابر حداقل حقوق تعیین‌شده رسیده است. با افزایش قیمت مسکن، خوراک، حمل‌ونقل و خدمات درمانی، شورای عالی کار باید برای تامین معیشت خانوارهای کارگری اقدام اساسی صورت دهد. علی اصلانی، دبیر کانون شورای اسلامی کار استان البرز با اشاره به ضرورت اجرای ماده ۴۱ قانون کار در فرایند تعیین مزد گفت: امسال در جریان تعیین دستمزد، باید دو تبصره ماده ۴۱ قانون کار اجرایی و آنچه که بر اساس تورم واقعی و سبد هزینه‌های تعیین می‌شود، در شورای عالی کار به تصویب برسد. وی افزود: دستمزد اقدام اساسی کند افزود: شورای عالی کار باید برای تامین معیشت خانوارهای کارگری اقدام اساسی صورت دهد و دستمزد امسال طوری دیده شود که ۲۰ تا ۲۵ روز زندگی

تصمیم جدید جامعه کارگری در تعیین دستمزد اعلام شد

محسن باقری، رئیس کمیته مزد و نماینده جامعه کارگری از کانون عالی شورای اسلامی کار درباره وضعیت تعیین دستمزد کارگران در سال ۱۴۰۴ گفت: در تعیین دستمزد امسال ۱۴۰۴ تصمیم داریم درصد اعلام نشود و رقم دستمزد شفاف گفته شود. وی افزود: ممکن است درصد افزایش مزد مثلاً ۳۰ درصد باشد اما با توجه به پایه حقوق پایین جامعه کارگری در تعیین عدد دستمزد رقم کوچکی می‌شود. رئیس کمیته مزد گفت: وی همین که از سوی یک مقام رسمی دولتی اعلام می‌شود دستمزد امسال ۳۰ درصد افزایش یافت، نه فقط بخش خصوصی که نهادهای دولتی هم تحت تأثیر منفی آن قرار گرفته و تبعات اقتصادی زیادی از جمله افزایش هزینه‌های حمل و نقل و ... را به دنبال دارد.

امروز بین خط فقر و تورم فاصله بسیار زیادی ایجاد شده و حدود ۸۰ درصد کارگران زیر خط فقر قرار گرفته‌اند و حقوقی که دریافت می‌کنند کفاف زندگیشان تا پایان ماه را نمی‌دهد.اصلانی با تاکید براینکه نیاز است شورای عالی کار درباره کارگر را تامین کند. این فعال کارگری معتقد است: حداقل ۷۰ درصد کارگران فقط ۱۰ روز اول ماه، حقوق دارند، دستمزد به بقیه ماه نمی رسد. طبق بررسی ها قرار است فردا کمیته مزد تشکیل و هزینه های سبد معیشت تعیین شود. طبق آنچه بررسی ها بیان می کند هزینه سبد معیشت امسال باید بتواند جبران عقب ماندگی مزدی کارگران باشد چرا که با تورم افسار گسیخته و افزایش چندباره دستمزدها، شرایط کارگران دشوار است. به اعتقاد کارشناسان اقتصادی با این حقوق، نه‌تنها امکان پس‌انداز وجود ندارد، بلکه کارگران برای تأمین هزینه‌های روزمره هم دچار مشکل هستند. کارگران هر ماه مجبورند بین هزینه‌های مختلف یکی را حذف کنند؛ گاهی قسط خانه، گاهی هزینه درمان و گاهی حتی مواد غذایی مورد نیاز.کارشناسان اقتصادی معتقدند که نرخ تورم بالا و عدم تناسب افزایش دستمزدها با رشد قیمت‌ها، علت اصلی مشکلات معیشتی کارگران است. یکی از تحلیل‌گران اقتصادی در این زمینه می‌گوید: "افزایش دستمزد باید متناسب با نرخ تورم و سبد معیشتی خانوار باشد. در غیر این صورت، شکاف میان درآمد و هزینه‌های زندگی بیشتر شده و نارضایتی‌های اجتماعی را افزایش می‌دهد."در شرایطی که قیمت کالاهای اساسی روزبه‌روز افزایش می‌یابد، کارگران چشم‌انتظار سیاست‌های حمایتی و تصمیمات مؤثرتری برای بهبود وضعیت معیشتی خود هستند.

صنعت لیزینگ در ایران توسعه پیدا نکرده است

نشست سیاستی «تنظیم‌گری و محیط قانونی صنعت لیزینگ» در اولین همایش ملی صنعت لیزینگ و تأمین مالی برگزار شد.
به گزارش زمان به نقل ازمهر، نشست «چشم‌انداز صنعت لیزینگ و تنظیم‌گری» با حضور فعالان این حوزه در مرکز همایش‌های بانک مرکزی برگزار شد. در این نشست، کارشناسان و مدیران صنعت لیزینگ به بررسی چالش‌های قانونی و تأثیر فناوری‌های نوین بر آینده تأمین مالی از طریق لیزینگ پرداختند.

نقش قانون جدید بانک مرکزی در صنعت لیزینگ

در ابتدای این نشست، رئیس پژوهشکده پولی و بانکی با اشاره به قانون جدید بانک مرکزی که در سال ۱۴۰۲ تصویب شد، گفت: «در این قانون، شرکت‌های لیزینگ به‌عنوان اشخاص تحت نظارت بانک مرکزی معرفی شده‌اند و بررسی مزایا و محدودیت‌های این قانون برای این صنعت، موضوع اصلی این نشست است.»

لزوم بازنگری در دستورالعمل‌های نظارتی

در ادامه، محسن معلمیان از مدیران صنعت لیزینگ مقاله‌ای تحت عنوان «نگاهی کاربردی در خصوص لزوم بازنگری دستورالعمل اجرایی نظارت بر شرکت‌های لیزینگ» ارائه کرد. وی با اشاره به افزایش سرمایه‌گذاری در کالاهای سرمایه‌ای از طریق لیزینگ، پیشنهادهایی را برای اصلاح قوانین مطرح کرد که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: شناسایی شرکت‌های لیزینگ به‌عنوان مؤسسات مالی و اعتباری غیرسپرده‌پذیر، آزادسازی نرخ تسهیلات اعطایی و ایجاد فضای رقابتی، تسریع در بررسی منبع وجوه آورده سهامداران در افزایش سرمایه، گسترش فعالیت‌های لیزینگ از طریق عقود مختلف مانند اجاره اعتباری، مرابحه و فروش اقساطی مواد اولیه. یکی از چالش‌های مهم این صنعت، ظهور فناوری‌های جدید در حوزه تأمین مالی است. یکی از سخنرانان با اشاره به ظهور تنوبانک‌ها و لندتک‌ها گفت: «این بازیگران جدید، بدون داشتن آئین‌نامه و دستورالعمل خاصی از سوی بانک مرکزی، فعالیت خود را با KYC غیرحضوری آغاز کرده‌اند و بخش مهمی از بازار تأمین مالی را به دست آورده‌اند. صنعت لیزینگ نیز باید بتواند خود را با این تغییرات تطبیق دهد.» در ادامه نشست، احمد جاویدی از مدیران صنعت لیزینگ مقاله‌ای تحت عنوان «آثار تنظیم‌گری در رفع موانع و توسعه صنعت لیزینگ ایران» ارائه کرد. وی با مقایسه وضعیت لیزینگ در ایران و ترکیه، از نبود قوانین اختصاصی در این حوزه انتقاد کرد و گفت: «در حالی که در بسیاری از کشورها، لیزینگ به‌عنوان ابزاری کلیدی در رشد اقتصادی و رسمیت شناخته شده است، در ایران هنوز به عقد اجاره به شرط تملیک محدود می‌شود. این محدودیت‌ها، مانع توسعه این صنعت شده و باعث شده که شرکت‌های لیزینگ نتوانند از ظرفیت‌های کامل خود استفاده کنند.» حجت اسماعیل زاده رئیس مرکز تنظیم‌گری بانک مرکزی نیز در این نشست تأکید کرد که سیاست‌های نظارتی باید مبتنی بر واقعیت‌های اقتصادی باشند. وی افزود: «در حوزه لیزینگ، تنظیم‌گری باید بر اساس میزان ریسک این صنعت انجام شود. با این حال، نباید انتظار داشت که نهاد ناظر از خود صنعت جلوتر باشد. تا زمانی که صنعت لیزینگ توسعه پیدا نکند، تنظیم‌گری نیز نمی‌تواند نقش حمایتی بیشتری ایفا کند.» او در ادامه گفت: باید توجه شود که همیشه نهاد رگولاتور عقب‌تر از کسب و کارهاست و در کشور ما نیز صنعت لیزینگ توسعه لازم را پیدا نکرده است و تا زمانی که این توسعه صورت نگیرد نباید انتظار داشت که نهاد ناظر دایه مهربان‌تر از مادر باشد. در پایان این نشست، بر لزوم اصلاح قوانین نظارتی، حمایت از صنعت لیزینگ و انطباق با فناوری‌های نوین تأکید شد. شرکت‌کنندگان معتقد بودند که اگر صنعت لیزینگ بتواند جایگاه خود را در نظام تأمین مالی کشور ارتقا دهد، می‌تواند نقشی مؤثرتر در توسعه اقتصادی ایفا کند.

فروش «متری مسکن» تهدیدی جدی برای آینده بازار ملک

نایب رئیس اتحادیه املاک نسبت به فروش متری مسکن هشدار داد و گفت: عدم نظارت بر این وضعیت خطرات جدی برای سرمایه‌گذاران و آینده بازار ملک به همراه خواهد داشت.
به گزارش زمان به نقل ازمهر، داوود بیگی‌نژاد نایب رئیس اتحادیه املاک با اشاره به فروش متری مسکن به دلیل کاهش قدرت خرید عموم مستأجران اظهار کرد: در حال حاضر بازار مسکن با مشکلات جدی مواجه است؛ یکی از موضوعاتی که اخیراً به شدت در این بازار مطرح شده، متری فروشی است. کاهش قدرت خرید مردم و افزایش هزینه‌های ساخت باعث شده که برخی از فعالان بازار مسکن به این روش روی آورند. متأسفانه در شرایط فعلی، فروش متری به یکی از ابزارهایی تبدیل شده که برخی از افراد و شرکت‌ها برای جذب سرمایه‌های خرد مردم از آن استفاده می‌کنند.
وی افزود: طبق قانون، پیش‌فروش‌ها باید تحت نظارت و با مجوزهای مشخص انجام شوند، اما متأسفانه در عمل نظارت کافی بر این روند وجود ندارد. در این شرایط، خطرات زیادی برای سرمایه‌گذاران خرد به وجود می‌آید. در بسیاری از موارد، پلتفرم‌های غیررسمی و دفاتر مشاوره املاک بدون مجوزهای لازم اقدام به ثبت قراردادهای پیش‌فروش می‌کنند، که این خود می‌تواند تبعات جدی در آینده داشته باشد.بیگی‌نژاد با اشاره به تبعات فروش متری مسکن تصریح کرد: در برخی از پروژه‌ها، یک واحد مسکونی به چند نفر به صورت پیش‌فروش فروخته می‌شود که این موضوع می‌تواند باعث ایجاد مشکلات حقوقی، قانونی و اجتماعی گسترده‌ای شود. در چنین شرایطی، نه تنها سرمایه‌های مردم تهدید می‌شود، بلکه در آینده مشکلات عدیده‌ای برای کسانی که وارد این روند شده‌اند، ایجاد خواهد شد. نایب رئیس اتحادیه املاک افزود: بازار مسکن همچنان در رکود تورمی قرار دارد و این روند به نظر می‌رسد که تا پایان سال ادامه یابد. با توجه به اینکه قدرت خرید مردم کاهش یافته، بسیاری از خریداران ترجیح می‌دهند از روش‌هایی مانند پیش‌فروش‌ها برای ورود به بازار مسکن استفاده کنند. این در حالی است که پیش‌بینی می‌شود این روند در بلندمدت به بحران‌های جدی در بازار مسکن تبدیل شود و مشکلات زیادی را برای سرمایه‌گذاران خرد به همراه آورد. وی در پایان تأکید کرد: در نهایت، نظارت و شفافیت در فرآیندهای پیش‌فروش و متری فروشی ضروری است. باید از بروز هرگونه مشکلات قانونی و اقتصادی برای مردم جلوگیری شود و سیستم‌های نظارتی به‌طور جدی وارد عمل شوند.

نگاه روز

خوشه‌های صنعتی دریایی؛ کانون‌های اصلی رشد اقتصاد دریا پایه

زهرا آقاجانی

امروزه شکل‌گیری خوشه‌های صنعتی دریایی و توسعه آنها از عناصر اصلی رشد اقتصادی در کشورهای برخوردار از مزیت دسترسی به دریاها محسوب می‌شود. این خوشه‌ها نه تنها به رشد اقتصاد ملی کمک می‌کنند، بلکه به اشتغال‌زایی، توسعه منطقه‌ای، توسعه سرزمینی متوازن، کاهش نابرابری‌های اقتصادی، ارتقای کیفیت زندگی مردم در جوامع ساحلی و در نهایت تقویت جایگاه جهانی کشورها منجر می شود.
خوشه‌های صنعتی دریایی مناطق جغرافیایی هستند که فعالیت‌های مرتبط با دریا در آن‌ها متمرکز شده است. این خوشه‌ها معمولا شامل فعالیت‌های متنوعی نظیر عملیات بندری و لجستیک دریایی، کشتی‌سازی، تعمیر شناورها، فعالیت‌های فراساحلی مرتبط با تولید انرژی، شیلات، فناوری زیستی دریایی، گردشگری دریایی و ساحلی و غیره می‌شوند. صنایع مستقر در خوشه‌های صنعتی دریایی، به مانند هر خوشه صنعتی دیگری با یکدیگر ارتباط متقابل داشته و زیرساخت‌ها، منابع و تخصص‌های موجود را در میان خود به اشتراک می‌گذارند که این مهم منجر به اثربخشی و ترغیب نوآوری در بین اعضای خوشه‌ها می‌شود. در واقع قرارگیری این خوشه‌ها در امتداد سواحل و یا در مجاورت بنادر، امکان دسترسی مشترک صنایع مستقر در خوشه‌ها به دریا و منابع طبیعی موجود در آنها، امکانات بندری و خطوط کشتیرانی مرتبط را فراهم می‌نماید. خوشه‌های صنعتی دریایی نقش کلیدی در پشتیبانی از تجارت جهانی (بین‌المللی)، تولید انرژی و تلاش برای حفاظت از دریاها ایفا می‌کنند. از جمله خوشه‌های دریایی مطرح جهان می‌توان به خوشه‌های فعال در کشورهای سنگاپور، هلند (روتردام)، ایالات متحده (بوستون و لس‌آنجلس)، نروژ (برگن)، دانمارک (کپنهاگ)، هنگ‌کنگ، چین (شانگهای)، امارات متحده عربی (دوبی)، کره جنوبی (بوسان و اولسان) و کانادا (ونکوور) اشاره کرد. جملگی این خوشه‌ها از ویژگی‌های تقریبا مشترکی برخوردار هستند که عبارتند از: موقعیت استراتژیک به لحاظ دسترسی به شبکه‌های حمل‌ونقل بین‌المللی دریایی، بهره‌مندی از امکانات بندری و خدمات دریایی مربوطه، ساخت و تعمیر انواع شناورها و تولید انرژی‌های فراساحلی (عمدتا نفت و گاز). در برخی از خوشه‌های مذکور نیز، متناسب با مزیت‌های نسبی آنها، بخش‌های مختلفی نظیر پالایشگاه‌ها، صنایع شیمیایی، شیلات، فناوری‌های زیستی دریایی (از جمله کشاورزی دریایی، بهداشت آبزیان، تولید داروها و آنزیم‌های دریایی)، پاکسازی آلودگی‌های زیست محیطی و تولید سوخت‌های زیستی) و نیروگاه‌های بادی فراساحلی مستقر شده‌اند. توسعه خوشه‌های دریایی صنعتی، می‌تواند نقش مهمی در کمک به شتاب بخشیدن به رشد اقتصادی کشورها ایفا کند. کشورهای در حال توسعه نیز با درک اهمیت این موضوع، ایجاد و گسترش این خوشه‌ها را در دستور کار قرار داده‌اند. به عنوان مثال هندوستان از سال ۲۰۱۵ میلادی در حال اجرای برنامه ساگارمالا با هدف توسعه و ارتقای نقش بنادر در اقتصاد این کشور است.
یکی از محورهای کلیدی برای بنادر برای کاهش هزینه‌های لجستیک بواسطه استقرار صنایع در پسکرانه آنهاست که ایجاد خوشه‌های صنعتی یکی از زیربرنامه‌های این محور محسوب می‌شود. دولت اندونزی سیاست محور دریایی را برای تبدیل این کشور به هاب جهانی دریایی و برنامه توسعه اقتصاد آبی را در قالب توسعه فعالیت‌های شیلات پایدار، گردشگری دریایی و تولید انرژی تجدیدپذیر دنبال می‌کند. توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در خوشه‌های صنعتی دریایی، یکی از اقدامات مهم این برنامه است. ویتنام در استراتژی توسعه اقتصاد دریایی خود (۲۰۳۰-۲۰۲۰)، بر توسعه خوشه‌های صنعتی دریایی در حوزه‌هایی مانند کشاورزی دریایی، کشتیرانی و گردشگری دریایی و همچنین سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های بندری و زیست فناوری دریایی متمرکز شده است. برنامه دیگر این کشور، ابتکار رشد آبی است که استفاده پایدار از منابع دریایی را ترویج می‌کند. در این برنامه، همکاری‌های بین‌المللی و سرمایه‌گذاری در خوشه‌های دریایی مورد توجه قرار گرفته است. برنامه‌های مشابهی در کشورهایی نظیر فیلیپین، کنیا، بنگلادش، برزیل و مراکش در حال اجراست. با این حال، بررسی‌ها نشان می‌دهد توسعه خوشه‌های صنعتی دریایی و پیوستن آنها به زنجیره‌های جهانی ارزش در کشورهای در حال توسعه، با موانعی روبرو است. از جمله این موانع می‌توان به مواردی همچون کمبود زیرساخت‌های بندری و پسکرانه، دسترسی محدود به سرمایه و منابع مالی، کمبود نیروی انسانی متخصص و ماهر، موانع سیاستگذاری و رگولاتوری، مشکلات حکمرانی و عدم ثبات در فضای سیاسی کشورها اشاره نمود. با توجه به موانع بیان شده و نیز تجربیات کشورهای پیشرو در زمینه توسعه خوشه‌های صنعتی دریایی، نکات زیر برای توسعه و ارتقای جایگاه این خوشه‌ها، برای کشورهایی همچون ایران که از پتانسیل بالایی برای بهره‌گیری از منابع ساحلی و دریایی برخوردار می‌باشند، قابل ارایه هستند: توجه به نقش خوشه‌های صنعتی دریایی در تنوع بخشی اقتصادی و کاهش وابستگی به صنایع منبع پایه و نیز مشارکت کشورها در زنجیره‌های ارزش جهانی؛ اولویت دادن به سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌هایی نظیر شبکه‌های حمل‌ونقل، بنادر و مراکز پژوهش و نوآوری برای توسعه خوشه‌های صنعتی دریایی؛ توسعه سرمایه‌گذاری در آموزش و تربیت نیروهای متخصص در زمینه‌هایی مانند مهندسی دریایی، کشتی‌سازی و مدیریت پایدار شیلات؛ ایجاد چارچوب‌های قانونی برای ایمنی دریایی، محافظت از محیط زیست و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در زمینه صنایع دریایی؛ همکاری‌های مشترک با کشورهای همسایه برای توسعه توانمندی‌های موجود و رفع چالش‌های دریایی مشترک در بین این کشورها؛ همکاری و تعامل با کشورهای پیشرو در زمینه اقتصاد و صنایع دریا پایه به منظور انتقال دانش و فناوری در خصوص شیوه‌های نوین بکارگیری منابع دریایی و محافظت از آن (به طور مثال شیلات پایدار و تولید انرژی‌های تجدیدپذیر)؛ بطور کلی می‌توان گفت خوشه‌های صنعتی دریایی به عنوان یکی از مهم‌ترین کانون‌های رشد و توسعه اقتصاد دریا پایه، در آینده نقش مهمی در گسترش استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر فراساحلی، توسعه کاربردهای زیست فناوری دریایی، نوآوری فناورانه در بخش بنادر و کشتیرانی و همچنین حفاظت از محیط زیست دریایی و ساحلی ایفا خواهد کرد. در برنامه هفتم پیشرفت ج.ا نیز با درک اهمیت مسائل فوق، بر توسعه فعالیت‌های اقتصادی دریا محور (موضوع مواد ۶۰ تا ۶۳ فصل ۱۲ برنامه) و ارتقای جایگاه خوشه‌های صنعتی در رشد اقتصادی کشور (موضوع ماده ح بند ۴۸ برنامه) تاکید شده است. از همین روی توجه به توسعه خوشه‌های صنعتی دریایی در کشور به عنوان فصل مشترک دو محور مورد اشاره، از اهمیت بیش از پیش برخوردار است.

Alborz.payam@gmail.com